

Fennistin vastuu: vastine Vesa Koivistolle

Vesa Koivisto tarttuu Virittäjässä 1/93 kiinnostavaan aiheeseen, fennistiikan nykytilaan ja tulevaisuuteen. Hän toivoo asiasta keskustelua, jotta fennistit paremmin tiedostaisivat, millainen tutkimusala fennistiikka on ja millaisen osan kunkin tutkijan oma työ tästä alasta kattaa.

Koivisto ei määrittele tarkemmin, mitä hän oikeastaan tarkoittaa fennistiikalla. Hän toteaa vain, että tämä aiemmin yhtenäinen ala on tällä hetkellä tuuliajoilla ja uhkaa pirstoutua. Tämän takia Koiviston mielestä fennistien pitäisi kiireimmiten kollektiivisesti määritellä suomen kielen tutkimusel-

Keskustelua

le tulevaisuuden suunnat tutkimuskohteiden ja jopa menettelytapojen ja toteutuksenkin suhteen. Koivisto luo vision kommunikoivasta tiedekollektiivista, jota ohjailisi »edustava joukko suomen kielen tutkijoita», aluksi vaikkapa Virittäjän toimitusneuvosto. Tämän ryhmän tehtäviin kuuluisi myös »yhteydenpito muihin tieteesiin ja muuhun yhteiskuntaan (myös ulkomaille) sekä näiden kontaktien kehittäminen». Koivisto ehdottaakin tällaisen valtakunnallisen johtoryhmän (»suunnittelu- ja seururyhmän») perustamista. Me emme sitä kannata. Seuraavassa perustelemme miksi.

Vision takana voidaan nähdä haave kiinteästä tutkimusyhteisöstä, jossa keskusjohto kertoo, mitä kannattaa ja tulee tutkia ja miten. Tämä ajatus puolestaan implikoi, että fennistiikka voidaan määritellä yhtenäiseksi tieteenalaksi. Tutkimuskohteisiin ja lähestymistapoihin ulottuvat kehittämissuunnitelmat antavat päättäjille mahdollisuuden perustella, mikä tutkimus fennistiikan sisällä on tarpeellista ja tuettavaa ja mikä ei.

Koiviston ajatukset nostavat esiin monia kiinnostavia kysymyksiä. Puutemme tässä yhteydessä seuraaviin: Onko fennistiikka määriteltävissä tieteenalaksi? Edellyttääkö kommunikaatio tieteessä kollektiivisuutta? Voiko tieteessä olla kollektiivista vastuuta? Pitäisikö suomen kielen laitoksia profiloida? Mikä on tieteen suhde sitä ympäröivään ja rahoittavaan yhteiskuntaan?

Fennistiikkaa ei mielestämme voi määritellä erilliseksi tieteenalaksi. Fennistejä yhdistää ainoastaan tutkimuskohde, suomen kieli eri variantteineen ja eri suunnista nähtynä. Kaikki tutkimus, joka antaa lisää tietoa suomen kielestä, on fennistiikkaa. Toisaalta, koska suomen kieli on samanlainen luonnollinen kieli kuin muutkin maailman kielet, mikään tutkimus ei voi olla pelkästään fennistiikkaa. Fennistiikassa kysymysasettelut ovat väistämättä samat kuin muussakin lingvistiikassa. Koivisto kysyy, »katsooko jotakin kielentutkimuksen erityishaaraa edustava fennisti jo ensisijaisesti kuuluvansa tämän lingvistiikan lohkon kansainväliseen tutkimusyhteisöön». Mielestämme on luonnollista tuntea kuuluvansa

kahtaalle: toisaalta tutkimuskohteen liittämänä fennistiikkaan, toisaalta tutkimusperinteen liittämänä yleisiin lingvistisiin suuntauksiin. Yksittäisetkin yhteydet fennistiikan ulkopuolelle hyödyttävät ja rikastuttavat viime kädessä koko fennistiikkaa.

Koiviston päätavoitteena on fennistien keskinäisen kommunikaation parantaminen. Tästä tavoitteesta olemme Koiviston kanssa samaa mieltä. Meidän mielestämme kollektiivisuus, yksimielisyys ja yhtenäisyys eivät kuitenkaan ole kommunikaation ja tutkimuksen kannalta hedelmällisin tila. Saamistaan vaikutteista tietoinen ja tutkimukseensa vilpittömästi suhtautuva tutkija joutuu jatkuvasti tarkistamaan lähtökohtiaan ja lähestymistapaansa. »Pirstoutuneisuuden» voisi siksi nähdä myös myönteisessä valossa: kirjavuus on rikkautta, koska keskenään ristiriitaiset näkemykset pakottavat tutkijat tarkistamaan omia lähtökohtiaan. Erimielisen tutkimusyhteisön olisi kuitenkin oltava suvaitsevainen. Suvaitsevuuudella tarkoitamme vain varmuutta siitä, että jokaisella on oikeus testata näkemyksiään keskustellen ja kiistellenkin, mutta silti yhteisön osana.

Koivisto toivoo myös »kollektiivista vastuunottoa» fennistiikassa. Meidänkin mielestämme vastuullisuus tieteessä on kunkin tutkijan perusvelvollisuuksia. Vastuutaan yksilö ei kuitenkaan voi siirtää yhteisölle. Riittää, että kukin tutkija tekee tiedettä tieteen pelisääntöjen noudattaen: rehellisesti, avoimesti ja mahdollisimman objektiivisesti.

Koivisto toivoo myös, että suomen kielen laitokset profiloitaisiin selvemmin ja niille määrättäisiin omat tutkimusalansa. Mielestämme kuitenkin kullakin tutkijalla pitäisi olla vapaus valita tutkimusaiheensa mieltensä mukaan. Jos tutkijoiden vapaasta henkisestä liikkuvuudesta pidetään kiinni, Koiviston toivoma profiloiminen ei ole ongelmatonta. Opiskelijoiden liikkumavapautta sen sijaan voisi lisätä. Suomen kielen opiskelijoiden siirtyminen yliopistosta toiseen pitäisi tehdä mahdollisimman helpoksi. Tutkimusaiheiden rajoittamisen sijasta laitoksilta voisi edellyttää omien vallitsevien tutkimusintressiensä, menetelmiensä ja saavu-

Keskustelua

tustensa markkinoimista opiskelijoille.

Myös se väite, että »tutkijoiden olisi myös tunnettava vastuuta työstään sitä rahoittavalle yhteiskunnalle», on miettimisen arvoinen asia. Mihin rahoitus velvoittaa? Tiede on yhteiskunnassa instituutio, joka pitää yllä luotettavan tiedon arvostusta ja tällaisen tiedon hankkimisen traditiota. Tiede on yhteiskunnan omatunto, joka osaltaan estää yhteiskuntaa ajautumasta kehityssuun-

tiin, jotka vetoavat kestävämpiin perusteisiin. Siksi tieteen on oltava yhteiskunnasta riippumatonta ja yhteiskunnan on oman terveytensä vuoksi rahoitettava sitä. Jos tiede toteuttaa yhteiskunnan toivomuksia rahoittajien ehdoilla, se ei hoida velvollisuuttaan.

RIITTA KORHONEN
URPO NIKANNE
EEVA-LEENA SEPPÄNEN